

Uher, František; Rambousek, Jiří

Organizační vývoj pracoviště

In: *Slavica na Masarykově univerzitě v Brně : literární věda, jazykověda, historiografie, uměnovědy*. Dorovský, Ivan (editor). 2. dopl. a rozš. vyd. V Brně: Masarykova univerzita, 1993, pp. 36-37

ISBN 8021005890

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126869>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

BOHEMISTIKA NA PEDAGOGICKÉ FAKULTĚ

ORGANIZAČNÍ VÝVOJ PRACOVISTĚ

Se zřízením pedagogické fakulty v r. 1946 vyvstala potřeba zajišťovat učitelské studium českého jazyka a literatury. K tomuto účelu byl zprvu vytvořen seminář pro český a slovenský jazyk, který spolu se seminářem pro ruštinu umožnil r. 1950 vznik katedry filologie, z níž se posléze vydělila katedra českého jazyka a literatury, vedená prof. F. Svěrákem. Prvořadým úkolem bylo připravit velké množství učitelů pro základní školy, a to v interním i dálkovém studiu. Obor měl od r. 1946 1 docenta, 1 středoškolského profesora pověřeného přednáškami a cvičeními a 2 asistenty.

I když časté reformy učitelského studia působily značně rušivě (r. 1953 byla pedagogická fakulta vyčleněna z rámce univerzity a přeměněna ve Vyšší pedagogickou školu, r. 1959 se změnila na Pedagogický institut, r. 1964 byla opět začleněna do svazku univerzity), podařilo se vzniklé pracoviště personálně konstituovat a postupně rozšiřovat o další učitele.

V důsledku tzv. normalizace přestala katedra českého jazyka a literatury r. 1970 existovat a její úkoly převzalo oddělení čes. jazyka a literatury v čele s dr. J. Veselým, který se nejen nestavěl na odpor proti nuceným odchodům schopných učitelů katedry, ale sám pro toto propouštění vytvářel podmínky. Oddělení se stalo součástí katedry filologie, vzniklé sloučením tří pracovišť: katedry rus. jazyka a literatury, katedry cizích jazyků a literatur a katedry českého jazyka a literatury. Oddělení českého jazyka a literatury trvalo do r. 1974, kdy bylo opět změněno na katedru českého jazyka a literatury (v čele s J. Veselým).

V r. 1984 došlo na bohemistickém pracovišti pedagogické fakulty k dalším organizačním změnám. K 1. 9. 1984 vzniká katedra současného českého a slovenského jazyka, literatury a didaktiky jazyka, jejíž vedoucí se stala doc. V. Linhartová. Současně vzniká katedra literatury pro mládež a literární výchovy vedená doc. Z. Zapletalem.

V souvislosti s politickými a společenskými změnami po listopadové revoluci v r. 1989 byla na bohemistických katedrách pedagogické fakulty provedena dvojitá reorganizace. Zprvu vznikla dvě samostatná pracoviště, a to lingvistické a literárněvědné. Vedoucím nově zřízené katedry českého jazyka a didaktiky jazyka se stal doc. F. Uher. Katedru české literatury a umění pro mládež vedl Z. Zapletal. V rámci této katedry působil kabinet literatury pro děti a mládež (vedoucí doc. N. Siegllová), který převzal dosavadní úkoly katedry literatury pro mládež.

Protože se ukázalo, že je účelnější řešit problémy spojené s přípravou učitelů češtiny v rámci jednoho pracoviště, byla dnem 15. 12. 1990 provedena další změna. Vznikla katedra bohemistiky, která má oddělení českého jazyka a didaktiky jazyka (vedoucí F. Uher), a oddělení literatury a didaktiky literární výchovy (vedoucí D. Dorovská). Vedením katedry byl pověřen J. Rambousek. Jako samostatné pracoviště, jehož členové jsou ve-

dle vědeckovýzkumných úloh pověřování i úkoly pedagogickými, se opět konstituoval Ústav literatury pro mládež, v jehož čele stojí V. Vařejková.

ČESKÝ JAZYK A DIDAKTIKA JAZYKA

Jazykověda se na pedagogické fakultě rozvíjela v těsné souvislosti s metodikou oboru a vědecký výzkum byl vždy spjat s aspektem pedagogickým a didaktickým.

U zrodu slavistiky a bohemistiky na pedagogické fakultě stáli významní vědci a učitelé F. Trávníček a F. Svěrák. Hlavní okruhy badatelské a pedagogické činnosti prof. F. Svěráka byly dialektologie a metodika mateřského jazyka. Byl dlouholetým vedoucím katedry filologie a proděkanem fakulty, na níž působil až do r. 1975. V posledních letech vyučoval externě. Postupně se stali pracovníky katedry lingvisté J. Blažek, L. Čermák, Z. Marcelli, J. Mikulášková a S. Romportl. V průběhu 70. let museli z katedry z politických důvodů odejít J. Blažek a J. Mikulášková. Pro nemoc odešel do důchodu L. Čermák, v r. 1982 zemřel odborník na historické disciplíny Z. Marcelli.

V 70. letech se z lingvisticky orientovaných pracovníků stali členy katedry L. Macků, E. Minářová, K. Ondrášková a F. Uher. Z Karlovy univerzity přešel na katedru doc. P. Hauser. Od r. 1983 se stal členem katedry I. Martinec a od r. 1986 H. Kneselová.

V 70. a 80. letech byla vědeckovýzkumná činnost katedry spjata s plněním úkolů státního plánu vědeckého výzkumu a navazovala na potřeby pedagogické praxe. Lingvistická činnost se soustřeďovala především na současný český jazyk. Lexikologické problematice a tvoření slov se věnovali P. Hauser, H. Kneselová a F. Uher, syntax a zvláště věty jednočlenné byly předmětem zájmu P. Hausera a stylistické problematice, zvl. výzkumu publicistického stylu, se věnovala E. Minářová. Zásluhou S. Romportla přineslo pracoviště také vklad k řešení otázek obecně lingvistických. V týmové práci se členové katedry zaměřili na specifičnost výuky českého jazyka na gymnáziích. Výzkum na gymnáziu postihl vyučování odbornému stylu (E. Minářová) a vyučování nauce o slovní zásobě a tvoření slov (F. Uher). K analýze dějin naší slavistiky přispěly výsledky dílčího úkolu zaměřeného na vývoj teoretických a metodologických koncepcí slovanské jazykovědy (S. Romportl).

Katedra se úspěšně vyrovnávala také s výzkumnými úkoly v didaktice jazykové výchovy. Jednotliví pracovníci se zaměřili na komunikační zřetěle ve výuce (P. Hauser, F. Uher), vyučování nauce o slovní zásobě a tvoření slov (H. Kneselová, F. Uher), rozvoj řečových schopností žáků (L. Macků, K. Ondrášková) a na didaktickou problematiku vztahu češtiny a slovenštiny (F. Uher).

V r. 1990 se na pracoviště po své rehabilitaci vrátila J. Mikulášková a A. Vašek, původně pracovník ČSAV, který na katedře působil v 80. letech jako externista, se stal interním pracovníkem.